

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

KARAR

Başvuru No: 238/06

İBRAHİM ERGÜN v. TÜRKİYE

24 Temmuz 2012

İşbu karar AIHS'nin 44 § 2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

İbrahim Ergün v. Türkiye davasında,

3 Temmuz 2012 tarihinde,

Başkan

Françoise Tulkens,

Yargıçlar

Danute Jociene,

Dragoljub Popović,

Andras Sajó,

Işıl Karakaş,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Hellen Keller,

ve *Daire Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Dairesi), yapılan gizli müzakereler sonrasında aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (238/06 no'lu) dava, Türk vatandaşı İbrahim Ergün'ün (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne ("AIHM" veya "Mahkeme") 30 Eylül 2005 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin (Sözleşme) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudan ibarettir. Başvuran, İstanbul'da görev yapan avukatlar F.N. Ertekin, K. Öztürk, T. Ayçık ve F. Kılıçgün tarafından temsil edilmektedir. Türk Hükümeti (Hükümet) ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmektedir.

2. 11 Mayıs 2009 tarihinde başvuru, İkinci Daire Başkanı tarafından Hükümet'e bildirilmiştir. Ayrıca davanın esası ve kabul edilebilirliği hakkında birlikte karar verileceği belirtilmiştir (29. maddenin 1. paragrafı).

OLAY VE OLGULAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

3. Başvuran 1967 doğumlu olup, İstanbul'da ikamet eden bir avukattır.

A. Başvuranın bir basın toplantısı sırasında gözaltına alınması ve polis tarafından kötü muamele gördüğü iddiası

4. 16 Eylül 2000 tarihinde öğlen saat yaklaşık 12'de, Çağdaş Avukatlar Derneği üyeleri İstanbul, Taksim'de "basın toplantısı" şeklinde bir gösteri düzenleme girişiminde iken başvuran, beraberindeki 50 kişi ile birlikte gözaltına alınmıştır. Başvuran, gösteri alanında özel üniformalar giymiş olan çok sayıda polis memurunun, kalabalığı dağıtmak ve potansiyel göstericileri yakalamak için orantısız güç kullandıkları iddiasında bulunmuştur. Başvuran özellikle polisin, kendisine tekme attığı ve yumrukladığı, copla dövdüğü ve yakalanmasının ardından polis otobüsü içinde iken, yüzüne biber gazı sıktığını iddia etmiştir. Diğer taraftan Hükümet ise, göstericilerin polise direnç gösterdiği ve çok sayıda uyarıya rağmen dağılmayı reddettiklerini ileri sürmüştür.

5. Başvuran daha sonra, kimlik kontrolü için yakalanan diğer kişilerle birlikte, polis karakoluna götürülmüştür.

6. Aynı gün öğleden sonra saat 3.30'da başvuran, doktor muayenesi için Adli Tıp Kurumu'nun Beyoğlu Şube Müdürlüğü'ne götürülmüştür. Başvurayı muayene eden doktor, sol dizin iç kısmında, sol ayak bileğinde ve sol kolun iç kısmında çürükler olduğunu rapor etmiştir. Ayrıca başvuranın yaraları nedeniyle üç gün süreyle iş göremeyeceğini belirtmiştir.

7. Başvuran, Adli Tıp Kurumu'ndaki doktor muayenesinin ardından salıverilmiştir.

8. 18 Eylül 2000 tarihinde başvuran, gözüne alınmasının ardından vücudunda oluşan çürüklerin bağımsız bir tıp uzmanı tarafından incelenmesi amacıyla, Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın İstanbul Şubesi'nde muayene edilmiştir. Başvurayı muayene eden iki doktor tarafından vücudunda şunlar tespit edilmiştir: göğsün sol kısmında sarı-yeşil renkte 4x6 cm. boyutunda çürük, sol kalçasında sarı-yeşil renkte 2x1 cm. boyutunda çürük, sol diz arkasında 1.5x10 cm. boyutunda lekeli kanama, sol baldırda 3x3 cm. boyutunda lekeli kanama ile eşlik eden kanamalı sarı-yeşil çürük, sol ayak bileğinde 4x0.5 cm. boyutunda sıyrık, sol ayak bileğinin arkasında 0.3x0.6 cm. boyutunda bir sıyrık, sağ ayak bileğinde çevresinde 0.5 cm. genişliğinde kan toplanması ile birlikte 0.5 cm. boyutunda kabuklanmış yara. Başvuran doktorlara, polis tarafından tekmelendiği, yumruklandığı, copla dövüldüğü ve yüzüne biber gazı sıkıldığını belirtmiştir. Başvuran ayrıca, biber gazı nedeniyle öksürdüğünü ve boğazında yanma hissi oluştuğunu belirtmiştir. Doktorlar, başvuranın vücudundaki yaraların ve boğazına ilişkin şikayetlerin, anlattığı olaylarla uyumlu olduğunu ancak, başvuranın biber gazından etkilenip etkilenmediği ya da nasıl etkilenmiş olduğuna işaret eden herhangi bir fiziksel bulgu olmadığını rapor etmişlerdir.

B. Polis memurları aleyhine açılan ceza davası

9. 18 Eylül 2000 tarihinde, Çağdaş Avukatlar Derneği'nin yirmi yedi üyesi, İstanbul Valisi, İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı ve gösteri sırasında görevli olan polis memurları aleyhine Beyoğlu Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Vali ve İstanbul İl Emniyet Müdür Yardımcısı'nın talimatı ile yakalanmaları sırasında polis tarafından kendilerine kötü muamelede bulunulduğunu iddia etmişlerdir.

10. Beyoğlu Cumhuriyet Savcısı tarafından aynı gün yalnızca dört müştekinin ifadesine başvurulmuştur. Başvuran ifade vermek üzere çağrılmamıştır.

11. 26 Eylül 2000 tarihinde Beyoğlu Cumhuriyet Savcısı, Vali ve Emniyet Müdür Yardımcısı hakkında soruşturma izni kararı verilmesi istemiyle, İçişleri Bakanlığı'na başvurmuştur. Dava dosyasında bu talebe ilişkin başka bir bilgi bulunmamaktadır.

12. Belirtilmemiş bir tarihte cumhuriyet savcısı, çeşitli fotoğraflardan ve müştekilerin gözüne alınmaları sırasında çekilen video görüntülerinden tespit edilmiş olan altı polis

memuru hakkında soruşturma izni kararı verilmesi için İstanbul Valiliğine başvurmuştur. 18 Eylül 2000 tarihinde suç duyurusunda bulunan avukatlardan yalnızca beş tanesi müşteki olarak kabul edilmiş olup, başvuran müşteki olarak kabul edilmemiştir.

13. 21 Aralık 2000 tarihinde İstanbul Valisi, kötü muamele iddialarını destekleyecek nitelikte delil olmadığı gerekçesiyle, altı polis memuru hakkında soruşturma izni verilmemesine karar vermiştir. Valilik kararında, izin almadan yasadışı toplanan göstericilere polis tarafından uyarıda bulunulmasına rağmen, göstericilerin dağılmayı reddettiklerini ve dolayısıyla polisin, göstericileri dağıtmak ve asayışı sağlamak amacıyla, belirli derecede güç kullanmak durumunda kaldığını belirtmiştir.

14. Belirtilmemiş bir tarihte müştekilerden ikisi tarafından 21 Aralık 2000 tarihli karara itiraz edilmiştir.

15. 17 Nisan 2001 tarihinde, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi, dava dosyasındaki delillerin soruşturma açmak için yeterli nitelikte oldukları gerekçesiyle, itirazı uygun görmüştür. Dolayısıyla, ilgili polis memurları hakkında soruşturma yapılmasına izin verilmesine karar vermiştir.

16. 11 Mayıs 2001 tarihinde Beyoğlu Cumhuriyet Savcısı, eski Ceza Kanunu'nun 245. maddesi uyarınca, söz konusu altı polis memurunu kötü muamelede bulunma ile suçladığı iddianamesini Beyoğlu Ceza Mahkemesi'ne sunmuştur. 18 Eylül 2000 tarihinde suç duyurusunda bulunan yirmi yedi avukattan yalnızca beş tanesi iddianamede davacı sıfatıyla yer almış olup, başvuran davacı olarak kabul edilmemiştir.

17. 14 Ocak 2003 tarihinde başvuran, şikâyetinin soruşturulmasına ilişkin elde edilen sonuçlar hakkında bilgi alma talebiyle, Beyoğlu Cumhuriyet Savcılığı'na başvurmuştur.

18. Aynı tarihte Cumhuriyet Savcısı, Çağdaş Avukatlar Derneği'nden beş avukatın suç duyurusunun ardından, dört kadın ve iki erkek polis memuru aleyhine (dava no. 2001/1035 E.) ceza davası açılmış olduğu hususunda başvurayı bilgilendirmiştir. Cumhuriyet savcısı, kendisine şikâyetleri ile ilgili neden soruşturma yapılmadığı hususunda bir bilgi vermemiştir.

19. 4 Şubat 2003 tarihinde başvuran, kendi şikayetleri hakkında ayrı bir ceza davası olmadığından, altı polis memuru aleyhinde devam eden ceza davasına katılma istemiyle, Beyoğlu Ceza Mahkemesi'ne başvurmuştur.

20. 4 Şubat 2003 tarihinde Beyoğlu Ceza Mahkemesi, başvuranın davaya katılma talebini, ismi mağdur olarak iddianamede geçmediği gerekçesiyle reddetmiştir.

21. 6 Mart 2003 tarihinde Beyoğlu Cumhuriyet Savcısı, 18 Eylül 2000 tarihinde yapmış olduğu şikayet ile ilgili olarak ilk defa başvuranın ifadesini almıştır. Başvuran ifadesinde, iki buçuk yıl süreyle ilgili yetkililer tarafından, şikayeti konusunda herhangi bir eylemde bulunulmadığını belirtmiş ve söz konusu gecikmeden sorumlu olan görevlilerin tespit edilip cezalandırılmasını talep etmiştir.

22. 10 Mart 2003 tarihinde Beyoğlu Cumhuriyet Savcısı, 2001/1035 E. numaralı davada daha önce iddiada bulunulan aynı altı polis memuru aleyhinde Beyoğlu Ceza Mahkemesi'ne bir başka iddianame sunmuş ve bu kez iddianamede başvurana kötü muamelede bulunmakla suçlanmışlardır. Cumhuriyet Savcısı, kötü muamele kanıtı olarak 16 ve 18 Eylül 2000 tarihli doktor raporlarındaki tespitlere dayanmıştır.

23. Belirtilmemiş bir tarihte başvuranın dosyası, 2001/1035 E. numaralı dosya ile birleştirilmiştir.

24. 1 Temmuz 2003 tarihindeki duruşmada başvuran, Cumhuriyet Savcısı'nın kötü muamelede bulunan polis memurlarını teşhis etmek için kendisine imkan tanımadığını öne sürmüştür. Yapmış olduğu suç duyurusuna ilişkin olarak suçlanan kadın polis memurlarının hiçbirisinin kendisine karşı herhangi bir şekilde güç kullanmadıklarını, diğer iki erkek memur konusunda 100% emin olmadığını ve iki erkek memur ya da diğer tanıklarla herhangi bir yüzleştirme yapılmadığını belirtmiştir.

25. 23 Ekim 2003 tarihinde gerçekleşen bir sonraki duruşmada, davalı erkek polis memurlarından yalnızca G.F.K. adındaki memur hazır bulunmuştur. Başvuran, G.F.K.'nın gösteri sırasında kendisini tekmeleyen polis memurlarından birine benzediğini, ancak aradan çok zaman geçtiği için 100% emin olamadığını ifade etmiştir.

26. 28 Eylül 2004 tarihinde Beyoğlu Ceza Mahkemesi, başvuranın polis memurlarını fail olarak teşhis edememesi sebebiyle, polis memurları hakkında kötü muamele suçlamasından beraat kararı vermiştir. Mahkeme, erkek davalılardan biri olan A.C.'nin toplantının olduğu tarihte izinli olduğunu tespit etmiştir.

27. Başvuran, 17 Kasım 2004 tarihinde Yargıtay'a temyiz başvurusunda bulunmuştur. Başlangıçtan itibaren ilk derece mahkemesini, dört kadın davalının kendisine güç uygulamadığı konusunda bilgilendirdiğini belirtmiştir. Ayrıca, 23 Ekim 2003 tarihinde düzenlenen duruşmada başvuran, erkek davalılardan biri olan G.F.K.'yı bazı şüpheleri olmakla birlikte teşhis etmiştir; bu, diğer delille bir araya getirildiğinde, G.F.K.'yı suçlamak için yeterli olmaktadır. Davalı A.C. ile ilgili olarak ise, yetkililer tarafından başlangıçta görevli olduğu tespit edilen bir kişinin nasıl olup da daha sonra söz konusu günde izinli olabileceği hususuna itiraz etmiştir. Son olarak ise, Cumhuriyet Savcısının, kendisine kötü muamelede bulunan memurların cezalandırılabilmesi için, memurları usulüne uygun bir şekilde teşhis etme ya da ilgili delilleri zamanında toplama hususunda çaba göstermemiş olduğu yönünde şikayette bulunmuştur. Dolayısıyla, olaydan üç yıl sonra hazırlanan ek iddianame, bir formaliteden öteye gitmemektedir.

28. 6 Kasım 2006 tarihinde Yargıtay, başvuran hakkında verilen 28 Eylül 2004 tarihli kararı, başvuranın itirazlarına yanıt vermeden onamıştır.

C. Başvuran aleyhindeki suçlamalar

29. Bu süre zarfında 17 Kasım 2000 tarihinde, Beyoğlu Cumhuriyet Savcısı, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Kanunu'nun (2911 sayılı Kanun) ihlal edildiği gerekçesiyle, başvuran da dahil olmak üzere, 16 Eylül 2000 tarihinde gözaltına alınmış olan göstericiler hakkında yasal işlem başlatmıştır.

30. Beyoğlu Ceza Mahkemesi, 28 Mart 2001 tarihli kararı ile, başvuranla birlikte diğer suçlanan göstericileri, herhangi bir suç unsuru olmadan demokratik haklarını kullandıkları gerekçesiyle, yukarda bahsi geçen suçlardan beraat ettirmiştir. İlk derece mahkemesi aynı zamanda, polisin basın toplantısı yapılacağından önceden haberdar olduğu ve dolayısıyla gerekli tedbirleri almış olduğunu belirtmiştir.

D. Başvuranın kanun dışı yakalama ile ilgili tazminat talebi

31. 4 Haziran 2001 tarihine başvuran, 16 Eylül 2000 tarihinde yakalanması ve yaklaşık beş saat süreyle gözaltında tutulmasına ilişkin olarak, 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan ya da Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkındaki Kanun (“Kanun Dışı Tutuklama (Tazminat) Kanunu”) gereğince tazminat talebi ile Eyüp Ağır Ceza Mahkemesi önünde dava açmıştır.

32. 21 Ekim 2002 tarihinde Eyüp Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvuranın talebi reddedilmiştir. Mahkeme, başvuranın polis karakoluna tutuklama olmaksızın yalnızca kimlik tespiti için götürülmüş olduğu, doktor muayenesinin hemen ardından salıverildiği; dolayısıyla, 466 sayılı Kanun uyarınca tazminata hak kazanmadığı sonucuna varmıştır.

33. 25 Şubat 2005 tarihinde Yargıtay, Eyüp Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararını onamıştır. Yargıtay kararı, başvurana 11 Nisan 2005 tarihinde tebliğ edilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞMENİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

34. Başvuran, yakalanması sırasında ve hemen sonrasında polisin kendisine uyguladığı gücün, Sözleşme'nin 3. maddesi uyarınca kötü muamele teşkil ettiği yönünde şikayette bulunmuştur. Ayrıca Sözleşme'nin 13. maddesi uyarınca, yetkililer tarafından, kötü muamele iddiaları ile ilgili olarak etkili bir soruşturma yürütülmemiş olduğunu da iddia etmiştir.

35. AİHM, bu başvurunun yalnızca 3. madde altında incelenmesi gerektiği kanısındadır.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

36. AİHM, başvurunun bu kısmının, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. paragrafı anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığı görüşündedir. AİHM ayrıca, başka bir kabul

edilemezlik gerekçesi bulunmadığını tespit etmektedir. Dolayısıyla, başvuru kabul edilebilir olarak beyan edilmelidir.

B. Esas Hakkında

1. Sözleşme'nin 3. maddesinin esasa ilişkin unsurları ışığında davalı Devlet'in sorumlulukları hakkında

a. Tarafların görüşleri

37. Hükümet, başvuranın gözaltına alınması sırasında ya da sonrasında polis görevlileri tarafından kötü muameleye maruz bırakılmadığını ileri sürmüştür. 18 Eylül 2000 tarihli doktor raporundaki tespitler ışığında, başvuranın vücudundaki çürüklerin sarı ve yeşil renkli olduğu ve bu sebeple çürüklerin doktor muayenesinden beş ile on iki gün öncesine ve dolayısıyla gösteri tarihinin öncesine dayandığını ileri sürmüştür.

38. Başvuran, Hükümet'in çürüklerin oluştuğu tarih ile ilgili iddialarının bilimsel dayanaktan yoksun olduğunu iddia etmiştir. Kendisini 18 Eylül 2000 tarihinde muayene eden iki bağımsız tıp uzmanının görüşüne göre, başvuranın vücudunda tespit edilen çürükler, 16 Eylül 2000 tarihinde kendisine uygulandığı iddia edilen tedavi nedeniyle oluşmuştur. Adli Tıp Kurumu'nun önceki raporunda çürüklerin rengi, oluşma tarihi ya da olası sebepleri gibi hususlara değinmemesi, Adli Tıp Kurumu raporlarının yeterliliği Hükümet'in sorumluluğunda olduğundan, başvuran aleyhine kullanılamaz.

b. AİHM'in değerlendirmesi

i. Genel ilkeler

39. AİHM, Sözleşme'nin 3. maddesinin, koşullar ve mağdurun davranışlarından bağımsız olarak, işkence ya da insanlık dışı ya da onur kırıcı muamele ve cezaları mutlak

surette yasakladığını yinelemektedir (bkz., örneğin *Labita v. İtalya* [GC], no. 26772/95, § 119 AİHM 2000-IV).

40. AİHM ayrıca, kötü muamele iddialarının uygun delille desteklenmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Söz konusu delilin değerlendirmesinde, genelde “makul şüphenin ötesinde” ispat standardı uygulanmaktadır (bkz., örneğin *İrlanda v. Birleşik Krallık*, 18 Ocak 1978, § 161, Seri A no. 25). Ancak bu türden bir ispat, yeterli derecede güçlü, açık ve uyumlu sonuçlardan ya da benzer aksi ispat edilemeyen fiili karinelere çıkarılmalıdır (bkz., yukarıda atıfta bulunulan *Labita*, § 121).

41. AİHM özellikle, Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezayı Önleme Komitesi (CPT) tarafından tavsiye edilen standartlar (bkz., örneğin, diğerleri ile birlikte, *Akkoç v. Türkiye*, no. 22947/93 ve 22948/93, § 118, AİHM 2000-X) ve İstanbul Protokolünde belirtilen kılavuz ilkeler çerçevesinde (bkz., örneğin *Batı ve Diğerleri v. Türkiye*, no. 33097/96 ve 57834/00, § 100, AİHM 2004-IV (hülasa)) büyük ölçüde yetersiz kalmadıkça, kamu ya da özel sektöre ait olan ya da bunlar tarafından işletilen sağlık kuruluşlarından alınan sağlık raporlarının, kötü muamele iddialarının incelenmesi için AİHM tarafından delil olarak kabul edilebileceğini dikkate almaktadır (bkz., örneğin, diğerleri ile birlikte, *Türkan v. Türkiye*, no. 33086/04, § 44, 18 Eylül 2008).

42. Dolayısıyla, mevcut delillere bakıldığında, gözaltına alınma sırasında uygulanan gücün başvuranın kendi davranışları itibarıyla kesinlikle gerekli olduğu ve güvenlik kuvvetleri tarafından uygulanan gücün aşırı olmadığı yönünde ikna edici savları ortaya koymak, Hükümet’in sorumluluğundadır (bkz., örneğin *Ribitsch v. Avusturya*, 4 Aralık 1995, § 38, Seri a, no. 336; *Ivan Vasilev v. Bulgaristan*, no. 48130/99, § 63, 12 Nisan 2007; *Biçici v. Türkiye*, no. 30357/05, § 34, 27 Mayıs 2010; *Gazioğlu ve Diğerleri v. Türkiye*, no. 29835/5, § 43, 17 Mayıs 2011). Ayrıca, başka delille desteklenmemiş olan başvuranın gözaltına alınmadan önce yaralanmış olabileceği yönündeki varsayım, Hükümet açısından tatmin edici ve ikna edici bir açıklama olarak kabul edilemez (bkz., örneğin, *Mamadov v. Azerbaycan*, no. 34445/04, § 64, 11 Ocak 2007).

ii. Genel ilkelerin bu davada uygulanması hakkında

-Biber gazı kullanımı

43. AİHM, dava dosyasındaki doktor raporlarından hiç birisinin, solunum sıkıntıları, mide bulantısı, kusma, solunum yollarında rahatsızlık, gözyaşı kanalları ve gözlerde rahatsızlık, kasılmalar, göğüs ağrısı, cilt iltihabı ya da alerji gibi, gazın başvuran üzerinde herhangi kötü bir etkisini tespit etmediği görüşündedir. Özetle, başvuranın biber gazı kullanımından dolayı zarar görmüş olduğu iddialarını somut olarak kanıtlayacak herhangi bir delil mevcut değildir.

- Diğer kötü muamele hakkında

44. AİHM, 16 ve 18 Eylül 2000 tarihlerinde elde edilen her iki doktor raporunda, başvuranın vücudunun çeşitli kısımlarında, hepsi birlikte dikkate alındığında, Sözleşme'nin 3. maddesinde belirtilen asgari şiddet düzeyini aşan derecede yaralar olduğuna açık bir biçimde işaret edildiğini kaydetmektedir. Ancak AİHM, başvuranın yaralanmasının nedenleri hususunda taraflar arasında ihtilaf olduğunu, başvuranın bu yaralanmanın gösteri sırasında gözüne alındığı zaman; Hükümet'in ise bu yaralanmanın gösteri tarihinden önce gerçekleştiğini ileri sürdüğünü ayrıca kaydetmektedir. Dolayısıyla, başvuranın yaralanmasından Hükümet'in sorumlu olup olmadığı ve başvuranın kötü muamele iddialarının bu koşullar altında kabul edilir olup olmadığı, AİHM tarafından belirlenmelidir.

45. AİHM, 16 Eylül 2000 tarihinde gözüne alınmasının ardından başvuranın doktor muayenesi için Adli Tıp Kurumunun Beyoğlu Şube Müdürlüğüne götürüldüğünü ve sol dizin iç kısmında, sol ayak bileğinde ve sol kolun iç kısmında çürükler olduğunun tespit edildiğini kaydetmektedir. AİHM, bahsi geçen doktor raporunda, yaraların derecesi ve boyutları gibi ayrıntıların ve yaraların nasıl oluştuğuna dair başvuranın görüşlerinin yer almadığını dikkate almaktadır. Bununla birlikte söz konusu rapor, kısa olmasına rağmen, başvuranı üç gün süreyle iş göremez hale getiren, belirli bir güce maruz kalmış olduğunu belirlemiştir. Dolayısıyla AİHM, kötü muamele delili olarak, başvuranın, bahsi geçen doktor raporuna dayanabileceği görüşündedir.

46. AİHM, ilgili olaylar gerçekleştikten iki gün sonra 18 Eylül 2000 tarihinde başvuranın, vücudunda oluşan yaralanmanın tamamının tespit edilmesi amacıyla, özel bir

kuruluş olan Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın İstanbul Şubesinde başka doktor muayenesinden geçmiş olduğunu ayrıca kaydetmektedir. Başvurayı muayene eden iki tıp uzmanı, başvuranın anlattığı olaylarla uyumlu lekeli kanama ile eşlik eden bir dizi sarı-yeşil renkte çürük, ayrıca göğüs, sol kalça, sol diz, sol baldır ve ayak bileği bölgelerinde çeşitli sıyrıklar tespit etmiştir.

47. AİHM, her iki doktor raporunun da 10 Mart 2003 tarihli iddianamede Cumhuriyet Savcısı tarafından, başvurana yönelik kötü muamelenin kanıtı olarak kullanılmış olduğunu kaydetmektedir. Başlangıçtaki soruşturma aşamasında ya da daha sonra Beyoğlu Ceza Mahkemesi nezdinde yürütülen yargılama sırasında, başvuranın vücudunda yer alan izlerin gözaltına alınmadan önceki bir tarihte olduğu hususunda ya da başvuranın kendi kendini yaralamış olabileceğini düşündürecek şekilde, yaralanmasının nedenleri ya da zamanı hususunda herhangi bir ihtilaf yaşanmamıştır. Hiçbir yerel yetkili, şu anda Hükümet tarafından AİHM nezdinde itiraz edildiği şekliyle, söz konusu raporların doğruluğu ya da gerçekliğine itiraz etmemiştir.

48. AİHM, iddia edildiği üzere eğer ikinci doktor muayenesinde başvuranda tespit edilen çürükler gerçekten söz konusu tarihte beş ila on iki günlük ise Adli Tıp Kurumu'nun ilk raporunda bunlardan neden bahsedilmediği ve neden ikinci raporda daha fazla yara tespit edildiği hususuna Hükümet'in bir açıklama getirememiş olduğunu kaydetmektedir. Hükümet'ten bu yönde bir açıklama olmadığı için AİHM, Adli Tıp Kurumu'nun başvuranın vücudunda daha sonra tespit edilen çürüklerden bazılarını tespit edememiş olmasının, iddia edilen kötü muamele ile ilk doktor muayenesinin arasında az zaman geçmiş olmasına ve dolayısıyla henüz çürüklerin gelişmemesi ile görünür olmamasına bağlı olabileceğini kaydetmektedir. Bir diğer seçenek olarak, raporun eksik olmasının nedeni, Adli Tıp Kurumu'nda yapılan muayenenin yüzeysel olması olabilir, ki bu husus için başvuran kınanamaz.

49. Yukarıda belirtilen hususlar dairesinde AİHM, Hükümet'in, başvuranın yaralarının 16 Eylül 2000 tarihinde gözaltına alınmasından önce oluştuğuna dair tıbbi bir delil sunmadığı sonucuna varmaktadır. AİHM bu durumda, davanın koşullarının, polis memurlarının fiziksel güce başvurusu için bir gerekçe olup olmadığını belirlemek zorundadır.

50. AİHM, Beyoğlu Ceza Mahkemesi'nin 28 Mart 2001 tarihli kararı uyarınca, polisin gösteriden haberdar olduğu ve gösteri alanında gerekli tedbirleri almak için yeterli zamanı olduğunu kaydetmektedir (bkz., yukarıda 30. madde). Bir başka deyişle polisler, önceden hazırlık olmadan duruma müdahale etmek üzere çağrılmamışlardır (bkz., örneğin, *Rehbock v. Slovenya*, no. 29462/95, § 72, AİHM 2000-XII). Dolayısıyla, Beyoğlu Ceza Mahkemesi'nin kararında da belirtildiği üzere, asayiş için bir tehlike arz etmeyen ve şiddet eylemlerinde bulunmayan kalabalığı dağıtmaya başlamadan önce, görevlilerden belirli düzeyde bir sabır ve hoşgörü göstermiş olmaları beklenmiştir. Benzer bir şekilde Hükümet, başvuran ya da göstericilerin genel anlamda polis görevlilerine saldırmış olduklarını iddia etmemiş ve asayiş bozan davranışlarda bulunduklarını düşündüren herhangi bir olay raporu ya da başka bir delil ibraz etmemiştir. Dolayısıyla, polisin acele ile hareket ettiği ve başvuran da dâhil olmak üzere bazı göstericilerin yaralanması ile sonuçlanacak şekilde orantısız güç kullanmış oldukları görülmektedir.

51. Yukarıda belirtilen tespitler dairesinde AİHM, Hükümet'in, başvurana uygulanan gücün derecesini açıklamak ya da gerekçelendirmek üzere bir esas teşkil edebilecek herhangi bir bilgi ya da belge sunmadığını düşünmektedir. Sonuç olarak, başvuranda oluşan yaraların, sorumluluğu Hükümet'e ait olan, gerekçelendirilmemiş bir muamelenin sonucu olduğuna karar vermektedir.

52. AİHM, başvuranın, kendisine karşı orantısız güç kullanan polis tarafından gözüaltına alındığı sırada maruz kalmış olduğu insanlık dışı ve onur kırıcı muamele bağlamında, Sözleşme'nin 3. maddesinin esas bakımından ihlal edilmiş olduğuna karar vermiştir.

2.Sözleşme'nin 3. Maddesinin usulü bağlamında davalı Hükümetin sorumluluğu hakkında

a. Tarafların görüşleri

53. Hükümet, başvuranın şikâyetlerine ilişkin soruşturma başlatıldığı ve davaya konu polis görevlileri aleyhinde ceza davası açılmış olması gerekçeleriyle, başvuranın iddialarının etkili bir şekilde incelendiğini ileri sürmüştür. Ancak, başvurana kötü muamele yapıldığına

dair yeterli delil olmadığından, söz konusu ceza davası sonucunda ilgili polis memurları beraat ettirilmiştir.

54. Başvuran, şikâyetlerinin yeterli şekilde soruşturulmadığını ileri sürmüştür. Özellikle, Cumhuriyet Savcısının iki buçuk yıl süreyle şikâyetleri hususunda hiç harekete geçmediğini ve en nihayetinde harekete geçtiğinde ise, yürütülen soruşturmanın üstünkörü ve yüzeysel olduğunu ve gösteri günü başına ne geldiğinin tespit edilmesi için ciddi bir adım atılmadığını iddia etmiştir.

b. AİHM'nin değerlendirmesi

i. Genel ilkeler

55. AİHM, Sözleşme'nin 3. maddesi gereğince yetkililerin, “tartışmaya açık” ya da “makul şüphe uyandıracak” nitelikte oldukları zaman, kötü muamele iddialarını soruşturmakla yükümlü olduklarını vurgulamaktadır (bkz., örneğin, *Ay v. Türkiye*, no. 30951/96, §§ 59-60, 22 Mart 2005). AİHM içtihatlarında belirtilen asgari etkililik standartları, soruşturmanın bağımsız ve tarafsız olması ve kamu denetimine açık olması gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca yetkili makamlar, örnek bir titizlik ve ivedilikle hareket etmelidir (bkz., örneğin, *Çelik ve İmret v. Türkiye*, no. 44093/98, § 55, 26 Ekim 2004). Buna ek olarak AİHM, Sözleşme’de yüceltilen hakların uygulamaya dayalı ve etkili olduklarını, ve ayrıca kuramsal ya da hayali olmadıklarını yinelemektedir. Dolayısıyla, bu türden davalarda etkili bir soruşturma, sorumlu kişilerin tespiti ve cezalandırılması ile sonuçlanmalıdır (bkz., örneğin, *Orhan Kur v. Türkiye*, no. 32577/02, § 46, 3 Haziran 2008).

ii. Genel ilkelerin bu davada uygulanması hakkında

56. AİHM, bu davada başvuranın, diğer göstericilerle birlikte 18 Eylül 2000 tarihinde Beyoğlu Cumhuriyet savcısına kötü muamele yapıldığına dair suç duyurusunda bulunduğunu tespit etmektedir. Ancak, başvuran 6 Mart 2003 tarihine kadar Cumhuriyet savcısı tarafından ifade vermeye çağırılmamıştır. Cumhuriyet savcısı diğer göstericilerin şikâyetlerine ilişkin soruşturma adımlarını nispeten daha hızlı atmış olmakla birlikte, AİHM, Cumhuriyet

savcısının başvuranın şikâyetleri karşısında iki buçuk yıl süreyle hiçbir adım atmamış olduğu hususunu dikkate almaktadır. Hükümet tarafından bu uzun gecikmeyi gerekçelendirecek herhangi bir açıklama yapılmadığından, AİHM, soruşturmanın ivedilikle yürütülmediği sonucuna varmaktadır.

57. Yürütülen soruşturmanın niteliği itibarıyla AİHM, soruşturmanın ve devamındaki ceza davasının yürütülme şekline ilişkin olarak bir dizi ciddi eksikliği kaydetmektedir. AİHM öncelikle, başvuranın kendisine karşı orantısız güç kullanmış olduklarını söylediği polis memurlarını, fotoğraflara bakma ya da sıraya dizme yoluyla, tespit etme olanağının kendisine hiçbir zaman verilmemiş olduğunu kaydetmektedir. Benzer bir şekilde Cumhuriyet savcısı, gösterinin fotoğraflarını ve video görüntülerini inceleme, ilgili polis memurlarının kimliklerini ortaya çıkarma ya da başvuranın şikâyetleri ile ilgili başka bir delil toplama yönünde herhangi bir girişimde bulunmamıştır. AİHM, bu tedbirler yerine Cumhuriyet savcısının, başvuranın şikâyetini, diğer göstericilere yönelik suçlarla suçlanan altı polis memuru aleyhinde devam eden dava (dava no. 2001/1035 E.) ile başvurana, onların kimlikleri hususunda danışmadan ve başvuranın şikâyetleri ile ilgili daha ileri inceleme yapmadan birleştirmiş olduğunu kaydetmektedir.

58. AİHM, başvuranın, Cumhuriyet Savcısının failleri teşhis etmesini kendisinden hiçbir zaman talep etmemiş olduğu ve şikâyetleri ile ilgili olarak mahkemeye çıkarılan dört kadın memurun hiçbirisinin başvurana karşı kuvvet kullanmamış olmasından emin olduğu hususlarında, 1 Temmuz 2003 tarihinde katıldığı ilk duruşmada oldukça erken şekilde Beyoğlu Ceza Mahkemesi'ni bilgilendirmiş olduğunu dikkate almaktadır. Ayrıca, hiçbir polis memuru ile yüzleştirilmediği gibi söz konusu tarihte duruşmada yer alamayan diğer iki polis memuru ile de yüzleştirilmediğinden, bu iki polis memurunun kendisine kötü muamelede bulunup bulunmadığını bilmediğini de ifade etmiştir. Başvuranın, soruşturmanın yetersizliğini açıkça sergileyen bu ifadelerine rağmen AİHM, başvurana karşı suç işleyen gerçek faillerin tespiti ve cezalandırılması amacıyla Beyoğlu Ceza Mahkemesi'nin Cumhuriyet savcısından ek soruşturma yürütmesini talep etmemiş olduğunu kaydetmektedir. Bunun yerine ilk derece mahkemesi, başlangıçta yanlış görevlilerin suçlandığını dikkate almadan, başvuran tarafından fail olarak teşhis edilemedikleri gerekçesiyle, başvuranın şikâyetine ilişkin olarak suçlanan altı polis görevlisini beraat ettirmiştir. Gösteri günü açıkça izinli olduğu belli olan A.C.'nin yer aldığı yanlış iddianame, benzer bir şekilde başlangıçtan itibaren soruşturmanın gelişigüzel yürütülmüş olduğunu göstermektedir.

59. Yukarıda belirtilen hususlar dairesinde AİHM, başvuranın kötü muamele şikâyetine ilişkin soruşturmanın yetersiz olduğuna ve dolayısıyla Hükümet'in, Sözleşme'nin 3. maddesinde yer alan usule ilişkin yükümlülüklerini ihlal etmiş olduğuna hükmetmektedir.

II. SÖZLEŞME'NİN DİĞER MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

60. Başvuran, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. ve 5. paragrafları ve 13. ve 14. maddeleri uyarınca, gözüaltına alınması ve yakalanmasının kanun dışı olduğu ve yakalanmasına itiraz edebileceği ve bu yönde tazminat talebinde bulunabileceği etkin bir iç hukuk yolunun bulunmadığı gerekçesiyle şikayette bulunmuştur.

61. AİHM ilk olarak, kanun dışı yakalama nedeniyle tazminat almak için etkin bir iç hukuk yolunun olmamasına ilişkin şikayetin yalnızca, 13. maddenin daha genel gerekliliklerine göre özel kanun teşkil eden 5. maddenin 5. paragrafı uyarınca incelenmesi gerektiğini düşünmektedir (bkz., örneğin, *Andrei Georgiev v. Bulgaristan*, no. 61507/00, § 70, 26 Temmuz 2007).

62. Sözleşme'nin 5. maddesi 1. paragrafı uyarınca yapılan başvuruya ilişkin olarak ise AİHM, başvuranın 16 Eylül 2000 tarihinde salıverildiğini kaydeder. Ancak başvuru, altı aydan daha uzun bir süre olan 30 Eylül 2005 tarihine kadar yapılmamıştır. AİHM bu noktada, mahkemenin, yakalamanın kanun dışı olması halinde salıverilmesi talimatı verme ya da yakalamanın iç hukuka uygun olması halinde ise, Sözleşme'nin ihlal edilmesi nedeniyle tazminat verilmesine hükmetme yetkisi olmadığından dolayı, 466 sayılı Kanun uyarınca yapılacak olan tazminat talebinin etkin bir iç hukuk yolu teşkil edemeyeceğini yinelemektedir (bkz., örneğin, *Öcalan v. Türkiye* [GC], no. 46221/99, § 71, AİHM 2005-IV).

63. AİHM, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. paragrafı uyarınca yapılan başvurunun gecikmeli yapıldığı ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. ve 4. paragrafları uyarınca reddedilmesi gerektiği görüşündedir.

64. Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. paragrafı uyarınca yukarıda belirtilen tespitler dairesinde AİHM, Sözleşme'nin 5. maddesinin 5. ve 14. paragrafları hükümlerince

değerlendirilecek herhangi bir husus olmadığı görüşündedir. Sözleşme'nin 5. maddesinin 5. ve 14. paragrafları hükümlerince yapılan diğer başvuruların da, Sözleşme'nin 35. maddesi 1. ve 4. paragrafları uyarınca reddedilmesi gerektiğini düşünmektedir.

III.SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat, masraf ve giderler

65. Başvuran, yaralanması ve tıbbi giderlerinden kaynaklanan gelir kaybı nedeniyle, maddi tazminat olarak 870 Euro (EUR) talep etmiştir. Manevi tazminat olarak ise 50,000 Euro (EUR) talep etmiştir.

66. Hükümet tazminat talebi tutarlarına, asılsız ve abartılı oldukları gerekçesiyle itiraz etmiştir.

67. AİHM, başvuran tarafından iddia edilen zararın mevcudiyeti, tutarı ve değerini kanıtlayacak ilgili belgelerin ibraz edilmediğini dikkate almaktadır. Dolayısıyla başvuranın bu talebini reddetmektedir. Ancak AİHM, hakkaniyet temelinde başvurana manevi tazminat olarak 19,500 Euro (EUR) ödenmesine hükmetmiştir..

68. Başvuran ayrıca, yasal ücretler, çeviri, posta ve kırtasiye masrafları dâhil olmak üzere AİHM nezdinde tahakkuk eden masraf ve giderler için 7,327 Euro (EUR) ve yerel mahkemelerdeki dava işlemleri sırasında tahakkuk eden 200 Euro (EUR) tutarını talep etmiştir. Başvuran AİHM nezdinde tahakkuk eden yasal ücretler için 3,540 Türk Lirası (TL) (yaklaşık 1,590 Euro) tutarında ve çeviri hizmeti giderleri ve posta gönderi masraflarına ilişkin olarak ise, 1,534 Türk Lirası (TL) (yaklaşık 690 Euro) tutarında makbuz ibraz etmiştir. Ayrıca, yasal ücrete ilişkin taleplerine dayanak olarak, İstanbul Barosu tarafından tavsiye edilen ücret tarifesini ibraz etmiştir.

69. Hükümet bu taleplere itiraz etmiştir.

70. AİHM, yargılama masraf ve giderlerinin, fiilen ve gerekli olarak ortaya çıktığı ve miktar konusunda makul olduğu gösterildiği ölçüde, başvuranın yargılama masraf ve giderlerini tazmin etmeye hakkı olduğunu vurgulamaktadır. Mevcut davada AİHM, kendisine

ibraz edilmiş olan belgeler ve yukarıda belirtilen ölçütler dairesinde, tüm başlıklar altında tahakkuk eden masrafları karşılamak üzere, başvurana 2,500 Euro (EUR) ödenmesinin makul olduğu görüşündedir (bkz., örneğin, *Société Colas Est ve Diğerleri v. Fransa*, no. 37971/97, § 56, AİHM 2002-III).

B. Gecikme faizi

71. AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğu görüşündedir.

BU GEREKÇELERLE MAHKEME OY BİRLİĞİYLE

1. Başvuranın, gözaltına alınması sırasında kötü muamele gördüğü iddiasının ve yetkililer tarafından etkili bir soruşturma yapılmadığı hususundaki başvurusunun kabul edilebilir olduğunu ve başvurusunda talep ettiği diğer hususların kabul edilebilir olmadığını *beyan eder*;
2. Gözaltına alınması sırasında başvuranın maruz kaldığı insanlık dışı ve onur kırıcı muamele nedeniyle, Sözleşme'nin 3. maddesinin esas bakımından ihlal edildiğine *karar verir*;
3. Başvuranın gözaltına alınması sırasında kötü muamele gördüğüne ilişkin iddialarının yetkililer tarafından etkili bir şekilde soruşturulmaması nedeniyle, Sözleşme'nin 3. maddesinin usul bakımından ihlal edildiğine *karar verir*.
- 4.

(a) Davalı Devletin başvurana, Sözleşme'nin 44. maddesinin 2. paragrafı uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk Lirası'na çevrilmek üzere,

(i) manevi tazminata ilişkin olarak, 19,500 Euro (EUR) (on dokuz bin beş yüz Euro) ve vergi olarak ödenmesi gerekebilecek tutarlar;

(ii) masraf ve giderlere ilişkin olarak, 2,500 Euro (EUR) (iki bin beş yüz Euro) ve vergi olarak ödenmesi gerekebilecek tutarları ödemesine,

(b) Yukarıda bahsedilen üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, yukarıda bahsedilen Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranda, yukarıda bahsedilen miktara basit faizin uygulanacağına *hükmeder*;

5. Başvuranın adil tazmine ilişkin diğer taleplerini *reddeder*.

İşbu karar İngilizce dilinde tanzim edilmiş ve AİHM İktüzüğünün 77. Maddesinin 2. ve 3. paragrafları uyarınca 24 Temmuz 2012 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith

Françoise Tulkens

Yazı İşleri Müdürü

Başkan

*Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından Türkçeye tercüme edilmiş olup, gayri resmi tercümedir.